

לדרכי מות, וטוב לפני האלהים ימלט ממנו. רק צריך להכיר בדעת וחכמה את אמתיות הנטיות הטבעיות של האדם ולהעלות אותן שיתנהגו ע"פ תכונתן, לא מצד הנטיה הטבעית השפלה כ"א לכוון אותן ע"פ תכליתן, שתכלית המצאן באדם היא בשביל התעודות המושכלות שלהן. ע"כ רק אז יתמלאו הנטיות בצ[ב]יון האנושי, כשהיו שתולות ע"פ דרכי הצדק האלהי והיושר התורני. השמחה היא אחת מהנטיות הטבעיות לאדם, האדם הבריא בנפשו וגופו יהיה תמיד עלו ושמח, וזאת היא הצורה הטבעית של הנפש הבריאה. אמנם הצורך הפנימי של השמחה הטבעית, כל זמן שהיא עומדת רק בשפלותה הטבעית היא בנויה על דברים כ"כ דמיוניים, עד שבהגיע בהם יד השכל ילכו תמס³ והיו כלא היו, והשמחה תהפך לתוגה. כי כל הציורים הנכנסים בנפש האדם בטבעו הפראי שאומר לו לבו לשמח בעבורם, אינם כדאי כלל לשמח בהם. השמחה הגסה של מלאה ספק התשוקות המורגשות, לא ימלאו את נפש האדם באמת, ואחריתן תבא מפח נפש, כי סוף כל סוף הלא יעמוד האדם על השקר והתהוה שיש בהן. אמנם לא מפני זה נוכל להפוך את המציאות לאין, ולהכחיש בטבע השמחה שהיא מתנת אלהים לנפש האנושית, כ"א אנו צריכים לקחת את הנטיה הבריאה הזאת ולמלאותה בציורים האמיתיים, ולהודיע לנפש את מטרת נטיתה זאת למען תחת היותה נשענת לפי הטבע הפראי על יסודות דמיונות שוא, תהיה מיוסדת על אדני אמת ודברים הקיימים לעד. ותחת השמחה שאינה של מצוה, הטבעית בנפש האנושית שלא עלתה במעלות התורה והמוסר, לא יעביר האדם ממנה את הנטיה הזאת, רק את הצהלה והשמחה הילדותית יקח עמו בעצם תמותה, (כ"א) [רק] יבור לו את התעודה השכלית שלה, שהיא השמחה של מצוה, השמחה בהשגת האמת, בדעת ד' ותורתו, בשמחת הנפש לעשות צדק ומשרים, ולמלא את כל החובות התוריות והשכליות המוטלות עליו במעשה ובשכל, כשמחה וטוב לב, שאז אחרית ותקוה גדולה נשקפת לשמחתו הטבעית, ורק אז בהיותה מתחברת אל התכונה השכלית תעמוד על עצם טבעה. ע"כ אמר "ושבחתני אני את השמחה", כלומר השמחה הידועה והטבעית לאדם בעצם טבעו הילדותי, הנני משבחה שהיא ראויה להשאר חיה וערה בטבעו של אדם ועומק נפשו, אחרי כל עליותיו בחכמה ובחסידות, במוסר וצדק. אמנם לשמחה כזאת שמחה של מצוה, הנטיה הטבעית כשמחתה אל היושר השכלי וההגיוני ראויה היא לשבח. אבל כשהטבע ישאר בשפלותו, ורק ע"פ רגשותיו העיוניים ישים דרכו בחיים, הלא לא יקום לאורך ימים, כי החיים והשכל יספתו על פגיו ויאמרו לו "לשמחה מה זו עושה", החשבון שעליו נוסדה הצהלה הילדותית הלא הוא כולו שקר ותהוה, הדבר הנוצץ מרחוק

צח. ושבחתני אני את השמחה זו שמחה של מצוה, ולשמחה מה זו עושה זו שמחה שאינה של מצוה. ההתנהגות בדבר הנטיות הטבעיות של האדם ע"פ דרכי הצדק המוסר והתורה, אפשר שיפלו בהם שני מיני טעיות רחוקות זו מזו בקצוותיהן, שהרי האדם כמו שהוא נולד בטבעו הפרוע "עיר פרא אדם יולד"¹ צריך הוא להכשר ותיקון בנטיותיו והזדרכתו. אמנם ההכשר והתיקון צריך להיות לא להדריכו ההיפוך ממה שהוא עליו מוטבע, כי כזה לא יצלח, כ"א לחקור בחכמה את המטרה השכלית של הנטיות הטבעיות שבו, ולהעמידן במערכת הנהגתן לא ע"פ פראותן הטבעית כ"א ע"פ המטרה של החכמה והצדק שלמענם נוצרו. נמצא שמי שמסתכל בגריעותן של הנטיות הטבעיות שבאדם כשהן הולכות ע"פ הטבע הגס, ובעבור זה הוא מתקצף עליהן להעביר עליהן את הדרך ולהנהיג את נפשו, או את נפשות זולתו, ע"פ דרך שכל שהיא הפוכה מהנטיות הטבעיות, ודאי לא יצלח. אמנם גם הטועה ואומר, מאחר שאי אפשר להנהיג את האדם באורח הפוך מטבע נפשו, ע"כ יבור לו דרך הנהגה רק ע"פ עצם הטבע של הנטיות הנפשיות כמו שהן, דרך זו כזה הוא רשע כסל ומביא

ממראה עליות החיים החיצוניות יאמת הבירור האמיתי את שקרו. א"כ "לשמחה מה זו עושה". אלא על מה הנטיה העדינה והנחמדה הטבעית הזאת עומדת באדם, כ"א להעמידה על יסודה הנכון, על יסוד שמחה של מצוה שהיא ראויה להיות דבקה עם האדם תמיד כל ימי חייו. "ואני בד' אעלוזה אגילה באלהי ישעיי"⁴. שמחת ההשגה השכלית, שמחת ההדרכה המוסרית בנטיות מדותיו הפנימיות לצד הטוב והחסד המתבאר בדרכה של תורה, שמחת המעשה בעשיית כל המצוות השכליות והשמעיות שמכילות מטרות קדושות נצחיות ונשגבות, שהמה ראויות להטביע את התותם של השמחה הטבעית על החיים באמת, "ישמח לב מבקשי ד"⁵.